

Informacja geologiczna: podmioty uprawnione, rozporządzanie, gromadzenie, udostępnianie oraz dokumentowanie prawa do informacji geologicznej

Magdalena Agnieszka Piątkowska¹

Geological information: authorized entities, disposal, collection, presentaion and documentation of rights to geological information. Prz. Geol., 63: 1357–1363.

A b s t r a c t: The geological information is data and geological samples together with the results of their processing and interpretation, particularly given in the geological documentation and recorded on data carriers. The right to the geological information is held by the State Treasury. The use of the geological information, for which the right is held by the State Treasury is free of charge, except for the use of data and geological samples, performing geological information without a charge. In the period of 3 years from the date of obtaining activities within the scope of: exploiting minerals from deposits, underground non-reservoir storage of substances, underground storage of waste and activites, in which the water permit is required. In these situations the contract with the Ministry of the Environment or Voivodship Marshal is needed. However the person incurring the cost of the work carried out in result of decisions issued under Act of 9 June 2011 Geological and Mining Law, has already obtained the decision approving the geological documentation of the deposits, he/she is entitled to the exclusive use of the geological information in order to apply for performance of the activities referred in Art. 100 Act, for example for exploiting the minerals from the deposits.

Keywords: geological information, geological data, geological samples, geological documentation

Celem niniejszej publikacji jest zebranie wiedzy na temat informacji geologicznej z obszarów najbardziej problematycznych wymagających interpretacji różnych, często już nieobowiązujących przepisów prawa, które wywierają jednak bezpośredni wpływ na ustalenie podmiotu, któremu dzisiaj przysługuje prawo do informacji geologicznej. Niezbędny krótki rys historyczny stanowi punkt wyjścia do rozważań na temat rozporządzania, udostępniania oraz dokumentowania prawa do korzystania z informacji geologicznej w postępowaniach administracyjnych prowadzonych przez organy administracji geologicznej.

Na wstępie chciałabym przedstawić specyfikę „informacji geologicznej”, potocznie błędnie utożsamianą z „dokumentacją geologiczną”, jej zrozumienie z pewnością ułatwi interpretację przepisów prawa regulujących przedmiotowe zagadnienia.

Informacja geologiczna to inaczej zbiór informacji o elementach środowiska nieożywionego – złożach, strukturach geologicznych, wodach podziemnych itd., w którym znajdują się dane i próbki geologiczne wraz z wynikami ich przetworzenia oraz interpretacji, zawartymi najczęściej w dokumentacjach geologicznych. Należy jednak podkreślić, że papierowy lub cyfrowy egzemplarz dokumentacji geologicznej stanowi jedynie nośnik informacji geologicznej. Nie każdy, kto posiada taki egzemplarz dokumentacji, ma prawo go wykorzystać, zwłaszcza w postępowaniu koncesyjnym lub o zatwierdzenie dokumentacji geologicznej. Ponadto trudności związane z prawem do korzystania z informacji geologicznej potęguje okoliczność, że przy ustaleniu podmiotu uprawnionego do korzystania z niej, musimy uwzględnić przepisy prawa obowiązujące w momencie wykonywania prac geologicznych.

Ustawowa definicja informacji geologicznej została wprowadzona po raz pierwszy 1 lipca 2005 r. na podstawie nowelizacji ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (Ustawa, 1994) i obejmowała dane oraz próbki uzyskane w wyniku prowadzenia prac geologicz-

nych. W obowiązującej ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Ustawa, 2011), zwanej dalej „ustawą Pgg”, definicja została rozbudowana i zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 2 obejmuje również wyniki przetworzenia oraz interpretacji danych geologicznych. Na tej podstawie informację geologiczną możemy podzielić na trzy grupy:

1. dane geologiczne (wyniki bezpośrednich obserwacji i pomiarów uzyskanych w toku prowadzenia prac geologicznych);
2. próbki geologiczne pochodzące z prowadzenia prac geologicznych;
3. wyniki przetworzenia danych geologicznych oraz interpretacji, w szczególności przedstawione w dokumentacjach geologicznych (m.in. profile otworu, mapy, charakterystyka geologiczna złoża kopaliny).

PODMIOTY UPRAWNIONE

Wyróżnia się dwa podstawowe rodzaje uprawnień związanych z informacją geologiczną: prawo do informacji geologicznej oraz prawo do korzystania z informacji geologicznej.

Prawo do informacji geologicznej jest instytucją prawną zbliżoną do prawa własności, jednak dotyczącą dóbr niematerialnych. Dlatego zamiast o „właścicielu” informacji geologicznej powinniśmy mówić o „podmiocie, któremu przysługuje prawo do informacji geologicznej”. Zgodnie z art. 99 ust. 1 ustawy Pgg przysługuje ono Skarbowi Państwa.

Inne podmioty mogą uzyskać prawo do korzystania z informacji geologicznej z mocy prawa lub na podstawie umowy. Zgodnie z art. 99 ust. 2 ustawy Pgg podmiot, który poniósł koszt prac geologicznych prowadzonych na podstawie decyzji lub zgłoszenia projektu robót geologicznych oraz uzyskał informację geologiczną, ma prawo do nieodpłatnego korzystania z niej. Dodatkowo ustawodawca w art. 99 ust. 3 ustawy Pgg zagwarantował, że w okresie

¹ Ministerstwo Środowiska, ul. Wawelska 52/54, 00-922 Warszawa; magdalena.piatkowska@mos.gov.pl.

trzech lat od dnia doręczenia decyzji zatwierdzającej dokumentację geologiczną albo przekazania właściwemu organowi tej dokumentacji realizowanej na podstawie zgłoszenia, takiemu podmiotowi będzie przysługiwało prawo do wyłącznego korzystania z informacji geologicznej w celu ubiegania się o wykonywanie działalności w zakresie: wydobywania kopalin ze złóż, podziemnego bezzbiornikowego magazynowania substancji, podziemnego składowania odpadów, podziemnego magazynowania dwutlenku węgla oraz działalności wymagającej uzyskania pozwolenia wodnoprawnego. Jeżeli w czasie trzech lat podmiot ten uzyska koncesję lub decyzję na prowadzenie działalności, o której mowa w art. 100 ust. 2 Pgg, okres wyłączności ulegnie wydłużeniu o czas, na który została udzielona koncesja lub decyzja oraz dodatkowo przez dwa lata. To przedłużenie o dwa lata nie będzie dotyczyło działalności obejmującej wydobywanie węglowodorów.

Opisane powyżej rozwiązania dotyczą stanu prawnego obowiązującego od 1 stycznia 2015 r., który w sposób istotny różni się od poprzednich postanowień. Przede wszystkim zmianie uległ termin oraz sposób liczenia okresu wyłączności do korzystania z informacji geologicznej, który wcześniej wynosił pięć lat i był liczony od dnia utraty mocy decyzji, na podstawie której wykonano prace będące źródłem informacji geologicznej.

W art. 17 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy Prawo geologiczne i górnicze (Ustawa, 2014) zostały zawarte przepisy przejściowe, które różnicują sposób wyznaczania początku okresu wyłączności. Jeżeli po 1 stycznia 2015 r. wygasa decyzja, na podstawie której wykonano prace geologiczne oraz została wydana decyzja o zatwierdzeniu dokumentacji geologicznej, okres wyłączności jest liczony od dnia otrzymania decyzji. Natomiast w sytuacji, gdy decyzja, na podstawie której wykonano prace geologiczne, wygasa przed 1 stycznia 2015 r., początek okresu wyłączności jest liczony od dnia wygaśnięcia decyzji, na podstawie której wykonano prace geologiczne.

Po wygaśnięciu wyłącznego prawa do korzystania z informacji geologicznej, podmiotowi, który sfinansował powstanie informacji geologicznej, będzie nadal przysługiwało prawo do nieodpłatnego korzystania z niej oraz rozporządzania nią, z zastrzeżeniem że analogiczne uprawnienia uzyska Skarb Państwa. W tej sytuacji podmiot zainteresowany korzystaniem z określonej informacji geologicznej będzie mógł uzyskać prawo do korzystania z niej na podstawie umowy z podmiotem finansującym jej powstanie albo ze Skarbem Państwa.

HISTORYCZNE REGULACJE PRAWNE

Przy ustalaniu podmiotu, któremu przysługiwać ma prawo do informacji geologicznej podstawowe znaczenie ma czas jej wytworzenia, a jedną z najważniejszych dat granicznych jest 1 stycznia 2002 r., kiedy została wprowadzona zasada, że prawo to przysługiwać ma Skarbowi Państwa. Jednocześnie ustawodawca przyznał podmiotowi, który sfinansował wykonanie prac geologicznych, uprawnienie do wyłącznego korzystania z informacji geologicznej przez okres pięciu lat oraz rozporządzania tym prawem. Początkowo

wątpliwości budziła kwestia, czy po wygaśnięciu prawa do wyłącznego korzystania z informacji geologicznej, podmiot finansujący może nadal korzystać z niej bezpłatnie. Ostatecznie uznano, co znajduje również potwierdzenie w praktyce ministra środowiska, że celem ustawodawcy było zachowanie możliwości nieodpłatnego korzystania z informacji geologicznej przez podmiot, który doprowadził do jej powstania.

W art. 207 ustawy Pgg, który jest przepisem przejściowym, została zawarta zasada, że do informacji geologicznej mają zastosowanie przepisy obowiązujące w terminie jej powstania. Oznacza to, że prawo do informacji geologicznej przysługiwać ma:

1. podmiotowi, który poniósł koszt wykonania prac geologicznych, w stosunku do informacji powstałej przed dniem 1 stycznia 2002 r. (ponieważ stosujemy art. 47 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze w brzmieniu pierwotnym, uwzględniając zmiany wprowadzone do 31 grudnia 2001 r.²).

2. Skarbowi Państwa w stosunku do informacji geologicznej powstałej od 1 stycznia 2002 r. (ponieważ stosujemy dotychczasowe przepisy – art. 47 ust. 1 ustawy Prawo geologiczne i górnicze, w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2011 r.) oraz informacji geologicznej, która została uzyskana przed wejściem w życie ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze, w związku z prowadzeniem prac geologicznych finansowanych bezpośrednio lub pośrednio przez budżet państwa (art. 144 ww. ustawy).

Z uwagi na fakt, że wykonywanie prac geologicznych oraz tworzenie dokumentacji geologicznych stanowi czynności dokonywane w dłuższym okresie czasu, może dojść do sytuacji, że ustalenie podmiotu uprawnionego do korzystania z informacji geologicznej zawartej w dokumentacji geologicznej złoży, nastąpi z uwzględnieniem różnych stanów prawnych. Będzie tak np. w sytuacji, gdy prace geologiczne w terenie prowadzone były w 2001 r., natomiast wykonanie prac kameralnych, interpretacja danych geologicznych oraz sporządzenie dokumentacji nasąpiło w 2002 r. Wówczas Skarb Państwa będzie uprawniony tylko do informacji geologicznej powstałej w następstwie prac wykonywanych od dnia 1 stycznia 2002 r. oraz tylko w stosunku do tej części informacji geologicznej będzie miał możliwość zawarcia umowy z zastrzeżeniem, że innemu podmiotowi nie będzie przysługiwało w tym czasie wyłączne prawo do korzystania z informacji geologicznej. Należy pamiętać, że przesłanka posiadania prawa do korzystania z informacji geologicznej jest spełniona wyłącznie wtedy, gdy dotyczy jej pełnego zakresu, co może czasem oznaczać konieczność przedstawienia umów cywilnoprawnych zawartych z różnymi podmiotami.

Ze względu na to, że znaczna część informacji geologicznej powstała przed wejściem w życie ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze, samo określenie „podmiot, który poniósł koszt wykonania” może budzić pewne wątpliwości w kontekście zmian ustrojowych oraz prawnych, jakie miały miejsce w powojennej Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz po 1989 r.

² Dz. U. z 1994 r. Nr 27 poz. 96; z 1996 r. Nr 106 poz. 496; z 1997 r. Nr 88 poz. 554; z 1997 r. Nr 111 poz. 726, z 1997 r. Nr 133 poz. 885; z 1998 r. Nr 106 poz. 668; z 2000 r. Nr 109 poz. 1157; z 2000 r. Nr 120 poz. 1268 i z 2001 r. Nr 110 poz. 1190.

Po raz pierwszy pojęcie informacji geologicznej zostało wprowadzone 27 kwietnia 1991 r. na podstawie ustawy z dnia 9 marca 1991 r. o zmianie ustawy o prawie geologicznym (Ustawa, 1991). Zgodnie z art. 26c właściciel dokumentacji geologicznej mógł zastrzec ograniczenie dostępności informacji geologicznej w niej zawartej na okres nie dłuższy niż pięć lat jako tajemnicę służbową. Natomiast z chwilą wygaśnięcia koncesji cały zebrany zasób informacji geologicznej miał stać się własnością Skarbu Państwa oraz zostać przeniesiony do Centralnego Archiwum Geologicznego. Przepis ten nie ma obecnie większego znaczenia praktycznego, ponieważ niebawem została uchwalona ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (Ustawa, 1994), która wprowadziła bezterminowe prawo do informacji geologicznej dla podmiotu, który sfinansował powstanie informacji geologicznej. Ustawa zastrzega jedynie, że przeniesienie przez przedsiębiorcę praw przysługujących mu do informacji geologicznej, uzyskanej w wyniku prowadzenia prac geologicznych, wymaga zgody właściwego organu państwowej administracji geologicznej. Przepis ten przyznaje Skarbowi Państwa roszczenie o przeniesienie na niego, za wynagrodzeniem, praw przysługujących do informacji geologicznej uzyskanych w wyniku prowadzenia prac geologicznych.

Wcześniej nie było regulacji prawnych dotyczących prawa do informacji geologicznej, doktryna oraz orzecznictwo sądowe zgodnie uznały, że prawo do informacji geologicznej uzyskanej przed wejściem w życie art. 26c ust. 7 ustawy z dnia 16 listopada 1960 r. o prawie geologicznym należy do tego, kto doprowadził do jej powstania (nabycie pierwotne), chyba że rozporządził już tym prawem i doszło do nabycia pochodnego przez inny podmiot prawa, zaś podstawę tych ustaleń powinny stanowić akta dotyczące zatwierdzenia takiej dokumentacji (wyrok niepublikowany, LEX nr 187136).

Należy jednak zauważyć, że w Polsce socjalistycznej organizatorem procesu badań geologicznych było państwo z racji swojej funkcji organizatorsko-gospodarczej, zaś instrumentem służącym do wypełniania tej funkcji było prawo i to tak administracyjne, jak i cywilne (Pawlak, 1973). Zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 16 listopada 1960 r. o prawie geologicznym (Ustawa, 1960), prace geologiczne prowadziły powołane w tym celu przedsiębiorstwa i inne instytucje państwowe. Ich działalność doprowadziła do powstania niemal całej informacji geologicznej w okresie PRL-u, działalność prywatnych podmiotów – jak w innych obszarach gospodarki – była ograniczona i nie odegrała większego znaczenia. Rozwój badań geologicznych w okresie powojennym wynikał z potrzeby poszukiwania złóż surowców mających znaczenie dla tzw. „przebudowy gospodarczej kraju” (Pawlak, 1973), dlatego z czasów PRL-u pochodzi znaczna część dokumentacji geologicznych i próbek geologicznych znajdujących się w archiwach państwowych. Przy ustalaniu podmiotu, któremu przysługuje prawo do informacji geologicznej, ma zastosowanie art. 128 Kodeksu cywilnego w brzmieniu obowiązującym do 31 stycznia 1989 r. (Ustawa, 1964), zgodnie z którym „Socjalistyczna własność ogólnonarodowa (państwowa) przysługuje niepodzielnie Państwu. W granicach swej zdolności prawnej państwowe osoby prawne wykonują w imieniu własnym względem zarządzanych przez nie

części mienia ogólnonarodowego uprawnienia płynące z własności państwowej”.

Ten przepis ostatecznie przesądzał o tym, że przedsiębiorstwa państwowe nie mogły nabyć praw do informacji geologicznej dla siebie, a nabywały to prawo dla państwa. Potwierdza to uchwała 7 sędziów (zasada prawna) Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 1991 r. w sprawie III CZP 38/91 (pub. OSNC 1991/10-12/118), zgodnie z którą „Z chwilą wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny (Ustawa, 1989) została zniesiona zasada, że jedynie Skarbowi Państwa może przysługiwać prawo własności mienia państwowego, w wyniku czego państwowe osoby prawne uzyskały zdolność prawną w zakresie nabywania składników majątkowych na własność. Zmiana art. 128 KC nie spowodowała nabycia przez przedsiębiorstwa państwowe prawa do informacji geologicznej.

Reasumując, należy stwierdzić, że przedsiębiorstwa państwowe z dniem 1 lutego 1989 r. uzyskały możliwość nabywania określonego mienia. Data ta stanowi granicę czasową, która wskazuje, komu przysługuje prawo do informacji geologicznej. Przyjmuje się, że w stosunku do powstałej po 1 lutym 1989 r., przedsiębiorstwa państwowe mają do niej prawo, jeżeli doprowadziły do jej powstania i nie dokonały przeniesienia przysługującego im prawa na inny podmiot.

Odrębnym zagadnieniem jest informacja geologiczna, która powstała na zlecenie: gmin (w okresie międzywojennym) oraz Prezydium Rady Narodowej lub innych urzędów w okresie, kiedy w Polsce nie istniał samorząd terytorialny, a gminy nie były podmiotami prawa, lecz wyłącznie jednostkami podziału terytorialnego kraju. Zgodnie z art. 32 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o terenowych organach jednolitej władzy państwowej (Ustawa, 1950) z dniem jej wejścia w życie (13 kwietnia 1950 r.), zostały zniesione związki samorządu terytorialnego, a ich majątek z mocy prawa stał się majątkiem Skarbu Państwa. Dlatego prawo do informacji geologicznej powstałej w okresie przedwojennym, stało się mieniem Skarbu Państwa. Ponadto, aż do czasu przywrócenia samorządu terytorialnego oraz ponownego przyznania gminom osobowości prawnej, co nastąpiło na mocy art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, która weszła w życie z dniem 27 maja 1990 r. (Ustawa, 1990), gminy nie mogły nabywać we własnym imieniu oraz na własną rzecz żadnych praw o charakterze cywilnym. Dlatego przy ocenie możliwości nabycia przez gminę prawa do informacji geologicznej data 27 maja 1990 r., ma takie samo znaczenie jak data 1 lutego 1989 r. dla przedsiębiorstw państwowych.

Szczególną oraz uprzywilejowaną grupę stanowią spółdzielnie, w stosunku do których system socjalistyczny okazał się łaskawy w tym sensie, że własność spółdzielcza stanowiła dopuszczalny – alternatywny do państwowej – typ własności. Dlatego od początku spółdzielnie mogły nabywać prawo do informacji geologicznej, jeżeli finansowały prowadzenie prac geologicznych, w wyniku których powstała określona informacja geologiczna.

ROZPORZĄDZANIE PRAWEM DO INFORMACJI GEOLOGICZNEJ

Art. 99 ust. 5 ustawy Pgg stanowi domniemanie prawne: jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, prawem do informacji geologicznej rozporządza Skarb Państwa. Korzystanie

z informacji geologicznej, do której prawo przysługuje Skarbowi Państwa, w celu wykonywania działalności w zakresie: wydobywania kopalin ze złóż, poszukiwania i rozpoznawania złóż węglowodorów oraz wydobywania węglowodorów ze złóż, podziemnego bezzbiornikowego magazynowania substancji, podziemnego składowania odpadów, podziemnego składowania dwutlenku węgla oraz w jakim jest wymagane pozwolenie wodnoprawne, następuje w drodze umowy za wynagrodzeniem. Ponadto odpłatne jest korzystanie związane z badaniem powodującym uszkodzenie, zniszczenie lub zużycie próbek geologicznych, jak również korzystanie z danych geologicznych, z tym że od 1 stycznia 2015 r. ograniczono je do danych dotyczących:

- kopalin objętych prawem własności górniczej,
- otworów wiertniczych służących rozpoznaniu budowy głębokiego podłoża lub wykonaniu regionalnych badań budowy geologicznej,
- stanowiących wyniki badań geofizycznych.

W ustawie Pgg przewidziano, że jeżeli prawo do informacji geologicznej przysługuje Skarbowi Państwa, prawem do korzystania z niej rozporządza: marszałek województwa lub minister środowiska. Pierwszy z organów jest właściwy, jeżeli wnioskodawca ubiega się o to prawo w celu uzyskania pozwolenia wodnoprawnego, w pozostałych przypadkach – minister środowiska, z zastrzeżeniem, że w przypadku ubiegania się o uzyskanie koncesji łącznej na poszukiwanie i rozpoznawanie oraz wydobywanie węglowodorów uznanie ministra za organ właściwy wynika z wykładni systemowej, ponieważ ustawa Pgg nie reguluje tego wprost.

Podstawę określenia wynagrodzenia za korzystanie z informacji geologicznej stanowi wycena określająca koszty projektowania, wykonywania i dokumentowania prac geologicznych sfinansowana przez wnioskodawcę. Minister środowiska występuje do organu koncesyjnego o wydanie opinii w sprawie informacji geologicznej, która jest przedmiotem wniosku. Taka opinia nie jest wprawdzie wiążąca, jednak stanowi cenne źródło informacji o stanie faktycznym i prawnym złoża kopaliny.

Wycena informacji geologicznej powinna być sporządzona przez osobę o odpowiednich kwalifikacjach geologicznych, z tym że wymóg ten nie dotyczy obliczania wynagrodzenia w sposób ryczałtowy, które jest przewidziane w przypadku korzystania z danych geologicznych, próbek oraz w celu wykonywania działalności wymagającej pozwolenia wodnoprawnego. Szczegółowe zasady wyceny oraz wzór wniosku o zawarcie umowy określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2011 r. w sprawie korzystania z informacji geologicznej za wynagrodzeniem (Rozporządzenie, 2011).

Wycena określająca wynagrodzenie za korzystanie z informacji geologicznej podlega weryfikacji przez ekspertów działających na zlecenie Skarbu Państwa. Błędy popełniane najczęściej podczas szacowania wynagrodzenia polegają na: nieprawidłowym doborze metody wyceny, niewłaściwym określeniu zakresu prac podlegających wycenie, stosowaniu zaniżonych cen prac geologicznych oraz nieprawidłowych wartości wskaźników rewaloryzacji, niepoprawnym zastosowaniu obniżek i nieprawidłowym zaprojektowaniu „nowych” prac geologicznych. W przypadkach gdy popełnione błędy uniemożliwiają ustalenie wysokości wynagrodzenia, jest konieczna poprawa wyceny

informacji geologicznej. W pozostałych przypadkach jest zawierana umowa o korzystanie z informacji geologicznej za wynagrodzeniem. Przepisy przewidują, że Skarb Państwa może rozporządzić przysługującym mu prawem jedynie na czas oznaczony. W Ministerstwie Środowiska ww. umowy są zawierane zwykle na okres 30–36 miesięcy, z zastrzeżeniem że jeżeli w tym okresie korzystający uzyska koncesję na planowany rodzaj działalności, ulegają one przedłużeniu na czas trwania koncesji. Marszałek województwa może w dowolny sposób ustalić czas obowiązywania umowy, restrykcją jest konieczności oznaczenia terminu jej obowiązywania (konkretna data kalendarzowa, okres wyrażony w miesiącach lub latach, czy wydarzenie przyszłe, np. wygaśnięcie pozwolenia wodnoprawnego).

Oprócz Skarbu Państwa prawo do rozporządzania informacją geologiczną przysługuje podmiotowi, który ponosząc koszt prowadzenia prac geologicznych, uzyskał informację geologiczną. Zgodnie z art. 99 ust. 6 ustawy Pgg ten, komu przysługują prawa określone w ust. 2–4 (prawo do bezpłatnego korzystania oraz wyłączone prawo do korzystania z informacji geologicznej), może rozporządzać nimi w granicach określonych tymi przepisami. Nowelizacją z dnia 11 lipca 2014 r. uchylono ust. 7 w art. 99 ustawy Pgg (Ustawa, 2014), który w zakresie nieuregulowanym w ustawie, odsyłał do przepisów dotyczących dzierżawy. Przepis ten budził wątpliwości dotyczące m.in.: dopuszczalnych form udostępnienia prawa do korzystania z informacji geologicznych przez podmioty inne niż Skarb Państwa oraz zakresu zastosowania przepisów dotyczących dzierżawy. Przed 2012 r. zarówno w doktrynie, jak i w orzecznictwie przyjmowano, że rozporządzanie prawem może obejmować zarówno zbycie prawa do informacji geologicznej (przeniesienie tego prawa na inny podmiot), jak i obciążenie, polegające na zawarciu wyłącznie stosunku obligacyjnego. Jedynym ograniczeniem był zakres posiadanej prawa odwołującego się do jednej z podstawowych zasad prawnych, że nikt nie może przenieść więcej praw niż sam posiada. Użycie przez ustawodawcę pojęcia „rozporządza”, które w doktrynie oznacza zarówno definitywne przeniesienie prawa, jak również jego obciążenie, uzupełnione odniesieniem się do granic określonych ww. przepisami przemawia za stosowaniem dotychczasowego szerokiego pojmowania prawa do rozporządzania. Dlatego należy dopuścić czynności prawne, takie jak: przeniesienie prawa do korzystania z informacji geologicznej na inny podmiot bezpłatnie lub za wynagrodzeniem, czasowe udostępnienie prawa do informacji geologicznej bezpłatnie lub za jednorazowym wynagrodzeniem, udostępnienie prawa do informacji geologicznej na czas nieokreślony bezpłatnie lub za wynagrodzeniem płatnym okresowo oraz inne umowy (zasada swobody umów), z zastrzeżeniem art. 100 ust. 6 ustawy Pgg.

DOKUMENTOWANIE PRAWA DO INFORMACJI GEOLOGICZNEJ

Przedstawiona powyżej analiza przepisów dotyczących prawa do informacji geologicznej powinna ułatwić pracownikom organów administracji geologicznej odpowiedzieć na pytanie, czy określony podmiot dysponuje prawem do korzystania z informacji geologicznej oraz czy właściwie udokumentował to uprawnienie. Będzie to pot-

rzebne w postępowaniach administracyjnych dotyczących zatwierdzenia dokumentacji geologicznej lub dodatku do dokumentacji geologicznej, uzyskania koncesji na wydobywanie kopaliny, bezbiornikowe magazynowanie substancji, podziemne składowanie odpadów oraz podziemne składowanie dwutlenku węgla oraz uzyskania koncesji łącznej na poszukiwanie i rozpoznawanie oraz wydobywanie węgłodorów.

Warto podkreślić, że w ustawie Pgg uległa odwróceniu poprzednio obowiązująca zasada odpłatności za korzystanie z informacji geologicznej, co oznacza, że obecnie wynagrodzenie będzie przysługiwało Skarbowi Państwa tylko wtedy, gdy ustawa Pgg tak stanowi. Tytułem przykładu – nie trzeba legitymować się prawem do korzystania z informacji geologicznej w postępowaniu o udzielenie koncesji na poszukiwanie lub rozpoznawanie złoża kopaliny. Natomiast, aby uzyskać prawo do korzystania z danych geologicznych w celu sporządzania dokumentacji geologicznej powinna zostać zawarta umowa ze Skarbem Państwa o korzystanie z informacji geologicznej w postaci danych geologicznych za wynagrodzeniem (ustalonym ryczałtowo) albo umowa o korzystanie z informacji geologicznej zawartej w dokumentacjach geologicznych lub innych opracowaniach (wynagrodzenie ustalone na podstawie pełnej wyceny informacji geologicznej). Ten drugi wariant jest znacznie częściej wybierany przez przedsiębiorców, dla których zatwierdzenie dokumentacji geologicznej złoża stanowi etap inwestycji zmierzający do uzyskania koncesji na wydobywanie kopaliny ze złoża i którzy chcą mieć od razu kompleksowo uregulowane sprawy związane z informacją geologiczną.

Do wniosku o udzielenie koncesji na wydobywanie kopaliny ze złoża dołącza się dowód istnienia prawa do korzystania z informacji geologicznej, jakie w zakresie niezbędnym do prowadzenia zamierzonej działalności przysługuje wnioskodawcy oraz kopię decyzji zatwierdzającej dokumentację geologiczną (art. 26 ust. 2 pkt 1 ustawy Pgg). Obowiązek wykazania się prawem do korzystania z informacji geologicznej nie powstanie jednak w każdym przypadku dokonywania zmian koncesji, a będzie uzależniony od daty wydania koncesji oraz rodzaju planowanych zmian. Ze względu na konieczność odpowiedniego zastosowania do zmiany koncesji przepisów o jej udzieleniu (art. 34 ust. 1 ustawy Pgg), w przypadku koncesji udzielonych od 1 stycznia 2012 r. niezbędne jest wykazanie się prawem do korzystania z informacji geologicznej. Analogicznie będzie w przypadku zmian koncesji udzielonych na podstawie dotychczasowych przepisów, jeżeli zmiana koncesji zmierza do powiększenia przestrzeni objętej działalnością lub przedłużenia terminu jej obowiązywania. Natomiast w przypadku innych zmian lub przenoszenia koncesji na inny podmiot nie ma konieczności przedkładania dowodu posiadania prawa do korzystania z informacji geologicznej w postępowaniu administracyjnym. W sytuacji sprzedaży przedsiębiorstwa oraz przenoszenia koncesji na inny podmiot, powinno dojść do zawarcia ze Skarbem Państwa umowy przenoszącej prawo do korzystania z informacji geologicznej. Jest to konieczne, aby został spełniony obowiązek posiadania przedmiotowego prawa przy prowadzeniu działalności wydobywczej, jak również, aby móc w przyszłości w razie potrzeby wykorzystać naby-

te prawo w postępowaniach o zmianę koncesji w zakresie czasu jej trwania lub powiększenia obszaru górniczego.

Jako dowód posiadania prawa do korzystania z informacji geologicznej są przedstawiane: umowy o korzystanie z informacji geologicznej za wynagrodzeniem zawarte z ministrem środowiska lub marszałkiem województwa, umowy nabycia lub udostępnienia prawa do korzystania z informacji geologicznej zawarte z podmiotem finansującym powstanie dokumentacji geologicznej.

W przypadku gdy jako dowód jest przedstawiana umowa, należy pamiętać, żeby w jej treści znalazł się zapis odnoszący się bezpośrednio do przeniesienia lub udostępnienia prawa do korzystania z informacji geologicznej. Zdarza się bowiem, że w umowach znajdują się zapisy o sprzedaży dokumentacji geologicznej lub przeniesieniu praw wynikających ze wszystkich decyzji związanych z udzieleniem koncesji. Prawo do informacji geologicznej jest instytucją prawa cywilnego i nie wynika z decyzji administracyjnych, dlatego taki zapis nie obejmuje przeniesienia prawa do korzystania z informacji geologicznej. Bardzo ważne jest, aby osoby, które dokonują sprawdzenia, czy podmiot posiada prawo do korzystania z informacji geologicznej, sprawdzały nie tylko formalne dołączenie dokumentu, ale również wykonywały jego analizę merytoryczną. W praktyce zdarza się, że przedsiębiorcy wykorzystują szerszy zakres informacji geologicznej niż wynika z treści zawartej umowy, np. do sporządzenia projektu zagospodarowania złoża wykorzystują większą ilość archiwalnych otworów wiertniczych lub dane z głębokości nie objętej umową. W przypadku dostrzeżenia takich braków, należy uznać, że podmiot nie wykazał się prawem do korzystania z informacji geologicznej, co powinno skutkować wydaniem decyzji odmownej.

Wątpliwości pojawiają się w sytuacji, gdy wymóg przedstawienia dowodu posiadania prawa do informacji geologicznej dotyczy podmiotu, który sam sfinansował jej powstanie, a następnie chce ją wykorzystać w postępowaniu o zatwierdzenie dokumentacji geologicznej lub uzyskanie koncesji na wydobywanie kopaliny ze złoża. Ustawodawca nie zwalnia takiego podmiotu z obowiązku wylegitymowania się prawem do korzystania z informacji geologicznej. Wydaje się również, że samo przedstawienie decyzji o zatwierdzeniu dokumentacji geologicznej jest niewystarczające. Jak wskazano powyżej, nie zawsze adresat decyzji administracyjnej lub zawiadomienia o przyjęciu dokumentacji geologicznej będzie uprawniony do korzystania z informacji geologicznej zawartej w takiej dokumentacji. Wystarczy zwrócić uwagę na okoliczność, że przed 27 maja 1990 r. nawet jeżeli dokumentacja geologiczna powstała na zlecenie Prezydium Rady Narodowej, prawo do informacji geologicznej przysługuje Skarbowi Państwa a nie gminom. Teoretycznie możliwa jest również sytuacja, że podmiot finansujący rozporządzi swoim prawem na rzecz innego podmiotu. Dlatego w Ministerstwie Środowiska przyjęła się praktyka dołączania oświadczenia, złożonego na podstawie art. 75 § 2 KPA (Ustawa, 1960), jako dowodu posiadania prawa do korzystania z informacji geologicznej. Złożenie takiego oświadczenia nie stanowi nadmiernego obciążenia, a jednocześnie czyni zadość obowiązkowi zebrania przez organ informacji niezbędnych do wydania rozstrzygnięcia w sprawie.

UDOSTĘPNIANIE INFORMACJI GEOLOGICZNEJ

Organy administracji geologicznej oraz państwowa służba geologiczna prowadzą archiwa, w których gromadzone są dokumentacje geologiczne: dokumentacje geologiczne złoża, hydrogeologiczne, geologiczno-inżynierskie oraz inne dokumentacje geologiczne. Zgodnie z art. 100 ustawy PGG korzystanie z informacji geologicznej, do której prawo przysługuje Skarbowi Państwa, jest nieodpłatne, z wyjątkiem sytuacji wyraźnie wskazanych w art. 100 ust. 2, 3 i 3a ustawy. Szczegółowe zasady udostępniania informacji geologicznej reguluje Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 grudnia 2011 r. (Rozporządzenie, 2011) w sprawie gromadzenia i udostępniania informacji geologicznej. Akt ten wprowadza dwie formy zapoznania się z informacją geologiczną:

– wgląd – możliwość nieodpłatnego zapoznania się ze zgromadzoną informacją geologiczną, bez prawa dokonywania reprodukcji, odpisu, odrysu, wydruku, fotokopii lub kopii w postaci elektronicznej dokumentów i zbiorów danych, a także bez prawa pobierania próbek;

– udostępnienie – możliwość wykonania reprodukcji, odpisu, odrysu, wydruku, fotokopii lub kopii w postaci elektronicznej dokumentów i zbiorów danych oraz pobrania próbek geologicznych.

Z uwagi na przywołaną powyżej zasadę nieodpłatnego korzystania z informacji geologicznej, w przypadku gdy do archiwum zgłasza się podmiot, który chciałby uzyskać kopię dokumentacji geologicznych w celach innych niż określone w art. 100 ust. 2 ustawy Pgg, kopie takie powinny być mu udostępnione za zwrotem kosztów ich sporządzenia, z wyłączeniem stron, na których znajdują się dane geologiczne podlegające odpłatnemu udostępnieniu. W przypadku zaś, gdy podmiot byłby zainteresowany uzyskaniem również kopii stron zawierających ww. dane, warunkiem udostępnienia powinno być przedstawienie umowy o korzystanie z informacji geologicznej w postaci danych geologicznych wraz z dowodem zapłaty wynagrodzenia wynikającego z umowy. W umowach zawieranych przez ministra środowiska standardowo znajduje się zapis uzależniający udostępnienie informacji geologicznej od zapłaty odpowiednio: całości lub pierwszej części wynagrodzenia.

Kwota wynagrodzenia określona w umowie dotyczy wyłącznie udostępnienia niematerialnego prawa do korzystania z informacji geologicznej i nie obejmuje kosztów sporządzenia kopii. Opłata uwzględniająca koszty utrwalenia i przekazania informacji może być pobierana dodatkowo przez archiwum, z zastrzeżeniem możliwości odstąpienia od jej pobierania w sytuacji, gdy koszty pobrania i zaksięgowania opłaty byłyby wyższe niż opłata uiszczana z tego tytułu.

W przypadku gdy wyłączne prawo do korzystania z informacji geologicznej określonej we wniosku przysługuje podmiotom innym niż Skarb Państwa, do wniosku o udostępnienie dołącza się pisemną zgodę podmiotu, któremu takie prawo przysługuje. Zgodnie z art. 82 ust. 8 ustawy Pgg, informacja geologiczna pochodząca z bieżącego dokumentowania przebiegu robót geologicznych i ich wyników nie podlega wglądowi ani udostępnieniu do czasu doręczenia decyzji zatwierdzającej dokumentację geologiczną lub do dnia przekazania dokumentacji spo-

ządzonej w przypadkach wykonywania prac geologicznych w celu wykorzystania ciepła ziemi oraz wykonywania badań geofizycznych w celu zbadania struktur geologicznych związanych z występowaniem węglowodorów.

Organy administracji geologicznej oraz państwowa służba geologiczna są obowiązane udostępniać nieodpłatnie zgromadzoną informację geologiczną organom administracji publicznej w zakresie niezbędnym do wykonania ich zadań ustawowych. Udostępnione informacje nie mogą być wykorzystywane w celach komercyjnych ani przekazywane innym podmiotom.

PRZEKAZYWANIE INFORMACJI GEOLOGICZNEJ

Podmiot, który uzyskał koncesję na poszukiwanie lub rozpoznawanie złóż kopaliny objętych prawem własności górniczej albo uzyskał decyzję o zatwierdzeniu projektu robót geologicznych, ma obowiązek: bieżącego dokumentowania przebiegu robót geologicznych i ich wyników oraz przekazywania organom administracji informacji geologicznej, dotyczy to w szczególności próbek geologicznych oraz wyników badań. Ustawą z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw (Ustawa, 2014) zostały wprowadzone terminy: 14-dniowy oraz 60-dniowy, w których powinno nastąpić wypełnienie ww. obowiązku. Dłuższy termin dotyczy przekazania próbek geologicznych: rdzeni wiertniczych, prób okruszowych oraz rdzenników bocznych, natomiast krótszy – danych geologicznych oraz wyników badań próbek. Przepisy przejściowe ww. nowelizacji przewidują, że wprowadzone terminy dotyczą również koncesji udzielonych przed jej wejściem w życie. Przekazywanie informacji geologicznej w postaci danych geologicznych oraz wyników badań następuje w formie papierowej oraz elektronicznej.

Szczegółowe zasady przekazywania informacji określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 czerwca 2015 r. w sprawie przekazywania informacji z bieżącego dokumentowania przebiegu prac geologicznych (Rozporządzenie, 2015). Przepisy wykonawcze stanowią w dużej mierze odzwierciedlenie dotychczasowej praktyki ministra środowiska, której celem było zapewnienie Skarbowi Państwa dostępu do kompletnych wyników opróbowania otworu wiertniczego oraz wyrobiska rozpoznawczego w ilości nie mniejszej niż 1/2 objętości prób. Natomiast, uwzględniając interes koncesjonariuszy postanowiono, że w przypadku gdy zgodnie z wymogami prawidłowego rozpoznania złoża konieczne jest wykonanie badań powodujących zniszczenie całości lub znacznej części próbki, dopuszcza się ograniczenie zakresu przekazywanych prób. Powinno to nastąpić odpowiednio w koncesji lub decyzji, oznacza to, że zużycie lub zniszczenie próbek ponad 1/2 objętości powinno być zaplanowane już na etapie projektowania robót geologicznych. W ww. rozporządzeniu znajdują się wzory protokołów zdawczo-odbiorczych dla poszczególnych postaci informacji geologicznej.

Po zakończeniu prac geologicznych i opracowaniu wyników badań oraz ich interpretacji powinna powstać dokumentacja geologiczna, która podlega zatwierdzeniu w drodze decyzji lub przekazaniu właściwemu organowi administracji geologicznej (dokumentacja geologiczna

inna). Następnie poszczególne egzemplarze dokumentacji są wysyłane według właściwości tak, aby były one dostępne w archiwach prowadzonych przez starostę powiatowego, marszałka województwa oraz państwową służbę geologiczną.

Dziękuję Panu Michałowi Sokołowskiemu za recenzję powyższego artykułu, spojrzenie na niego z perspektywy geologa i doświadczonego pracownika administracji wzbogaciło artykuł o dodatkowe aspekty praktyczne.

LITERATURA

PAWLAK J. 1973 – Prace geologiczne. Zagadnienia prawno-ekonomiczne. Wydaw. Geol., Warszawa: 7–9.
ROZPORZĄDZENIE Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2011 r. w sprawie korzystania z informacji geologicznej za wynagrodzeniem. Dz.U. z 2011 r. Nr 292 poz. 1724.
ROZPORZĄDZENIE Ministra Środowiska z dnia 15 grudnia 2011 r. w sprawie gromadzenia i udostępniania informacji geologicznej. Dz.U. z 2011 r. Nr 282 poz. 1657.
ROZPORZĄDZENIE Ministra Środowiska z dnia 9 czerwca 2015 r. w sprawie przekazywania informacji z bieżącego dokumentowania przebiegu prac geologicznych. Dz.U. z 2015 r. poz. 903.

USTAWA z dnia 20 marca 1950 r. o terenowych organach jednolitej władzy państwowej. Dz.U. z 1950 r. Nr 14 poz. 130 z późn. zm.
USTAWA z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego. Dz.U. z 2013 r. poz. 267 z późn. zm.
USTAWA z dnia 16 listopada 1960 r. o prawie geologicznym. Dz.U. z 1960 r. Nr 52 poz. 303 z późn. zm.
USTAWA z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks Cywilny. Dz.U. z 1964 r. Nr 16 poz. 93 z późn. zm.
USTAWA z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny. Dz.U. z 1989 r. Nr 3 poz. 11.
USTAWA z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Dz.U. z 1990 r. Nr 34 poz. 199 z późn. zm.
USTAWA z dnia 10 maja 1990 r. Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych. Dz.U. z 1990 r. Nr 32 poz. 191.
USTAWA z dnia 9 marca 1991 r. o zmianie ustawy o prawie geologicznym. Dz.U. z 1991 r. Nr 31 poz. 129.
USTAWA z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze. Dz.U. z 1994 r. Nr 27 poz. 96 z późn. zm.
USTAWA z dnia 22 kwietnia 2005 r. o zmianie ustawy Prawo geologiczne i górnicze oraz ustawy o odpadach. Dz.U. z 2005 r. Nr 90 poz. 758.
USTAWA z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze. Dz.U. z 2015 r. poz. 196 t.j.
USTAWA z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy Prawo geologiczne i górnicze. Dz.U. z 2014 r. poz. 1133.